

Enfocament multidisciplinari del dolor a urgències

Dr. Pau Pastor Bovio.
Metge del PADES, Consorci Sanitari de Terrassa.

Introducció:

El dolor és la causa més freqüent de visita mèdica a urgències. Es calcula que entre un 60-80% dels pacients atesos presenten aquest símptoma. El 88 % dels pacients presenten dolor agut, el 8.5% dolor crònic irruptiu i el 3.2% manifesten dolor crònic estable.

Tot i l'elevada incidència, encara ara és un símptoma infravalorat i poc tractat. De fet es calcula que només un de cada quatre malalts atesos a urgències rep tractament analgèsic adequat.

Alguns estudis han objectivat que fins un 18.7% de malalts quirúrgics i crítics amb dolor no tenien prescripció analgèsica i quasi dues terceres parts de les pautes analgèsiques eren prescrites a demanada..Probablement això pot ser degut a diferents factors a destacar la manca de formació i informació dels professionals, desconeixement d'us dels tractaments de forma segura, efectiva i eficient, falta de precisió, adequació i us dels mètodes d'avaluació del dolor, el component cultural i la dificultat de comunicació entre pacient i professionals sanitaris. El dolor pot interferir en la funcionalitat, mobilitat, en la manca de gana i en el descans nocturn, i pot provocar ansietat, por i manca de concentració amb sensació de pèrdua de control. És per tan un símptoma ominós en els malalts amb conseqüències per tan físiques i psicològiques.

L' objectiu principal d'aquesta exposició és optimitzar l'actitud dels professionals davant del dolor – maligne o no- fent-ne una valoració correcta i integral que ajudi a l'elecció del tractament més adequat, minimitzant els efectes secundaris i permetent una bona qualitat de vida dels nostres pacients i famílies.

Definició:

El dolor és un símptoma subjectiu. Algunes definicions tretes de la literatura, serien:

*"El dolor és una **experiència desagradable sensorial i emocional**, que s'associa a una lesió real o potencial dels teixits o que es descriu com ocasionada per aquesta lesió". (International Association for the Study of Pain, 1986)*

"El dolor és el que qualsevol persona que el pateix diu que és".(McCaffery, 1987)

El dolor expressat com una experiència multidimensional fa que necessitem un enfocament multidisciplinari pel seu abordatge. Segons Mc Guire (1992) cal que es tinguin en compte dimensions fisiològiques (localització, inici,..), dimensions sensorials (intensitat, qualitat,..), dimensions afectives (estat d'ànim, ansietat,..) dimensions cognitives (afrontament,..) dimensions de comportament (dormir, activitat,..) i dimensions socio-culturals (creences, ..). Donat que el dolor és sempre una experiència subjectiva no sempre relacionada a una lesió tisular, la seva verbalització / expressió estarà modulada per l'aprenentatge i vivències de cada pacient. És important valorar que existeixen factors que modifiquen la percepció del dolor per adequar la decisió terapèutica i la nostra intervenció per tal d'oferir un abordatge integral.

Classificació del dolor

1. Cronologia (duració):
  - Dolor agut
  - Dolor crònic
2. Mecanisme fisiopatològic:
  - Dolor nociceptiu:
  - Neuropàtic
  - Psicogen
3. Segons localització:
  - Somàtic.
  - Visceral.
4. Segons curs:
  - Continu
  - Irruptiu
5. Segons origen
  - Oncològic
  - No oncològic

Probablement el dolor més freqüent a Ucies és el dolor agut, nociceptiu no oncològic.

Avaluació del dolor

Els objectius principals són :identificar la fisiopatologia del dolor, determinar la intensitat, valorar l' impacte en la capacitat funcional i identificar els factors que poden influenciar la resposta a l'analgèsia .

S'ha de realitzar una **avaluació inicial** fent una història acurada del dolor que valori tots els factors clínics, psicossocials i pronòstics, seguida d'una **avaluació de seguiment** que permeti valorar l'evolució del dolor i la resposta al tractament.

Caldrà per tan fer una **avaluació de la intensitat** amb us d'escala validades – escales visuals, analògiques, numèriques-. La utilització de les escales ens permet monitoritzar i poder registrar les nostres intervencions.

Tot i així cal assumir la dificultat de la valoració donada la subjectivitat i multidimensionalitat del símptoma.

Tractament del dolor

La natura multidimensional del dolor requereix un model d'intervenció multidisciplinar que compregui mesures farmacològiques, psicoterapèutiques i rehabilitadores. Els abordatges parcials poden explicar molts fracassos del tractament.

Recordarem els principis generals del tractament del dolor,; avaluació detallada del dolor: intensitat, causes, cronologia i repercussions en el malalt i la família. Reavaluar de forma contínua la resposta analgèsica i l'aparició d'efectes secundaris de la medicació. Tenir en compte els aspectes psicossocials. Començar per l'esglaió analgèsic més adequat segons tipus i intensitat del dolor: pautes regulars, ajust de dosis individualment i considerar l'ús de coanalgèsics. Tractar de forma adequada el dolor irruptiu : analgèsia de rescat. No utilitzar de forma conjunta opiacis potents i dèbils. Adelantar-se als efectes secundaris dels fàrmacs amb mesures preventives. Plantejar-se objectius realistes. Prioritzar la via oral per l'administració dels analgèsics. Instruir al malalt i a la família sobre les pautes a seguir en cas de dolor irruptiu, resposta analgèsica insuficient o aparició d'efectes secundaris. Donar instruccions clares sobre la forma de contacte amb l'equip professional en cas de dubtes o problemes.

Escaleta Analgèsica de la OMS

		Opiacis majors	
No opiacis		Opiacis menors	
+/- Coanalgèsics	+/- No opiacis +/- Coanalgèsics	+/- No Opiacis +/- Coanalgèsics	
DOLOR LLEU	DOLOR MODERAT	DOLOR SEVER	

El tractament del dolor crònic – sobretot el dolor oncològic- es basa en l'ús racional d'analgèsics i coanalgèsics segons l'escala de la OMS. Aplicada universalment es pot aconseguir alleugerir el dolor en 80% de casos – en l'altre 20% caldrà buscar altres maniobres com ara tècniques de bloqueig, radioteràpia etc-

Parlarem de les normes d'ús de l'escala al mateix de la importància de revisar periòdicament els factors pronòstics i psicosocials que condicionaran la resposta al tractament analgèsic.